

23 januari 2008

Het is op de kop af vijf jaar geleden dat ik in Vietnam was, maar het enige dat veranderd lijkt te zijn in Ho Chi Min City is het verkeer. Het is ongelooflijk hoeveel brommers, scooters en vooral auto's erbij gekomen zijn. Er rijden zo'n 3,8 miljoen brommers rond en dan te bedenken dat de brommer de ergste vervuiler is! Regelmatig staat het verkeer finaal vast.

Voor Djoser 'doe' ik twee Indochina-reizen van elk 27 dagen. Dit verslag is een combinatie van deze twee reizen. De reizen gaan door Vietnam, Zuid-China, Laos en Cambodja.

Vietnam

Het verblijf in en rond Ho Chi Min City verloopt soepel. We gaan met een cyclotoer (fietsriks-ja's) naar de oude wijk waar je de Cho Tuoc-tempel, kleurrijke markten en vele natuurmedicijnen-winkels vindt. Uitgerekend een gepensioneerd chirurg in de groep heeft van mij een pleister nodig! Hij is inderdaad nogal op de centen. Dat is namelijk het enig waar hij over praat! Buiten HCM bezoeken we de Cu Chi-tunnels en de bijzondere Cao Dai-kerk/moskee.

Na een binnenlandse vlucht zijn we beland in de keizerstad Hue. Tijdens een fietstocht op het platteland bij Hue stuiten we op honderden graven midden tussen de rijstvelden. De locals kijken hun ogen uit als ze ineens een groep van 16 westerse fietsers voorbij zien komen. We worden zelfs aangemoedigd.

Inmiddels zitten we na een tweede binnenlandse vlucht alweer in **Hanoi**. Vanaf het vliegveld rijden we meteen door naar **Halong Bay**. Onze cruiseboot in Halong Bay gaat steeds schever in het water liggen. Volgens een gepensioneerd kapitein uit de groep is dit niet goed, maar geen probleem. Wel moeten wij voor de zekerheid met zijn allen aan één kant gaan zitten! Was het in Saigon nog aangenaam warm, in Halong Bay is het erg koud voor de tijd van het jaar. In een krant vonden we een artikel over het extreme weer in China waar wij hier dus ook last van ondervinden. Het is zeker 10 graden kouder dan normaal en daar heeft niemand qua kleding rekening mee gehouden. Er worden hier in Hanoi dan ook driftig warme jassen en fleeces gekocht want in de bergen tegen de Chinese grens aan zal het nog kouder zijn. Er schijnt daar zelfs wat sneeuw te liggen.

Terug in Hanoi zijn de voorbereidingen voor TET, het Vietnamese en Chinese NieuwJaar dat dit jaar op 7 februari valt, in volle gang. Vanochtend per cyclo-toer o.a bij het mausoleum van ome Ho Chi Minh geweest. Na de toer moesten we onze half bevroren ledematen echt opwarmen bij een van de zeldzame kachels hier.

De eerste groep maakt het me niet moeilijk. Integendeel zelfs, we gaan bijna elke dag met de hele groep samen uit eten. Ondanks de onverwachte kou en soms regen geniet iedereen volop van alle nieuwe indrukken. In de tweede groep echter zit een aantal mensen die het totaal niet met elkaar kunnen vinden en dit leidt regelmatig tot spanningen.

Morgen gaan we met de nachttrein naar Sapa in de bergen en daarna reizen we door naar China om het Stenen Woud bij Kunming te bezoeken.

6 feb '08, het bezoek aan **Sapa** in de noordelijk gelegen bergen van Vietnam zal ons nog lang heugen. Het is er niet warmer dan 3 graden en het regent de hele dag. En natuurlijk is er ner-

gens verwarming. Voor nood staan er wat houtskoolbranders in het restaurantje van ons hotel. Hierdoor is het nog maar 10 graden. Met een paar diehards zijn we nog een stuk gaan wandelen. Onderweg vallen er nog een paar 'diehards' af zodat we met maar 3 mensen, incl ondergetekende, bij een mooi dorpje aankomen.

De tweede dag is het in ieder geval droog als we met een aantal oude Russische jeeps twee dorpen van respectievelijk de Black Mhong en de Red Dzao-stammen bezoeken. De Black Mhong hebben zelfs geen geschreven schrift en hun taal lijkt niet op het Vietnamees.

Eerlijk gezegd is iedereen opgelucht dat we het hoog gelegen Sapa weer verlaten. We dalen af naar het op 900 meter hoogte gelegen bergdorp **Bac Ha** waar we in een paalwoning bij een familie zullen overnachten. Echter het pad naar de paalwoning is in een grote modderbaan veranderd. Te riskant voor een aantal mensen i.v.m. glij-, en valpartijen. Uiteindelijk overnachten we met 6 van de 17 mensen op de zolder van de paalwoning. De 'watjes' verblijven in een hotel in het dorp zelf. Wij vermaken ons opperbest gezeten rondom een kleine kachel en een fles wijn. Het slapen is wat hard, maar de ervaring is geweldig.

De volgende ochtend bezoeken we de beroemde zondagsmarkt van Bac Ha waar mensen uit de wijde omgeving op af komen om levensmiddelen en vee te kopen of te verkopen. Vooral de vrouwen van de Flower Mhongstam zijn zeer kleurrijk gekleed. Een van onze groepsleden klaagde wel over de modderige paden. Niet gek natuurlijk als je een paar glimmend zwarte nette schoenen aanhebt!?

China

Dan op naar de Chinese grens alwaar we eerst onze Vietnamese Dongs bij een zwartwisse-laar om moeten zetten in Chinese Yuan's. Bij het binnengaan van China worden de grote tas-sen gescand. De mensen met boeken in hun tas moeten die allemaal laten zien. Er zou wel eens pornografisch materiaal bij kunnen zitten!? Dit is niet het geval zodat we zo door mogen. Helaas voor ons blijkt er geen bus te staan om ons nog 500 km verder richting Kunming te brengen. Na wat telefoontjes blijkt de bus met panne ergens langs de weg te staan.

Snel m.b.v. van een lokale gids een lokaal busje geregeld waarna we met 3 uur vertraging op weg kunnen. Wel moest ik achterop de brommer van de lokale gids nog even naar een bank om 4000 yuan te pinnen waarmee de chauffeur betaald worden.

Maar eerst moet de chauffeur nog wat eigen goederen voor de verkoop inladen en dan kunnen we echt weg. De route langs een rivier is zeer de moeite waard, maar de weg is slecht. In een klein restaurantje maakt de groep voor het eerst kennis met het heerlijke Chinese eten en de ontzettend gore Chinese toiletten.

Het is even afzien in de steenkoude bus zonder verwarming, maar om 3 uur 's nachts arriveren we dan eindelijk bij ons hotel in **Shilin**. Een dikke pluim voor onze chauffeur die ons over hoge passen en door dikke mist veiling had afgeleverd. Ons hotel ligt in het park van het **Stenen Woud**. Iedereen is doodop.

Met de tweede groep komen we vier weken later slechts om 2 uur 's nachts aan in China. En dat alles vanwege een gare oude bus die geen vering meer had, doorgezakte stoelen en een te klein motor voor in de bergen.

De volgende ochtend slapen de meeste uit tot een uur of tien. Als ikzelf de lichtdichte gordij-nen opentrek bleek de zon volop te schijnen. 'Gelukkig!', want dat is goed voor het humeur van de groep, dat niet eens zoveel te lijden had van ons nachtelijk avontuur. Alleen is er nergens

een fatsoenlijk ontbijt te scoren (in het hotel alleen rijstnoedelsoep) zodat we het onze trek met koekjes moeten stillen. Het 'Stenen Woud' is een fantastisch natuurverschijnsel, daar is iedereen het over eens. Nadat ik bij de Chinese agent mijn beklag heb gedaan staat er nu tot de grens van Laos een superdeluxe bus voor ons klaar. Flink klagen helpt soms toch!

Dan door naar **Kunming** waar we door alle toestanden niet zoveel tijd hebben te besteden. Voor ons hotel ligt het Groene Meer Park waar het wit ziet van de meeuwen die door de Chinezen gevoerd worden. 's Avonds wordt het park in bezit genomen door musicerende en dansende groepjes ouderen.

Na één nacht vliegen we door naar **JingHong** dat in de bergen tegen de grens van Laos aanligt. Bij aankomst blijkt een van de tassen achtergebleven te zijn in Kunming en in het hotel is de lift kapot. Kortom, het zit allemaal heerlijk mee. De vermiste tas is er 's avonds gelukkig alweer, maar de lift blijft kapot.

Ter voorbereiding op het Chinese Nieuwjaar op 7 februari zijn veel mensen vrij. Op een plein dichtbij ons hotel zie je dan ook mensen dansen en muziek maken. Vier mensen uit onze groep kunnen het niet laten en dansen driftig mee tot groot vermaak van de Chinezen die het allemaal prachtig vinden.

Vandaag zijn we op een dagexcursie verder de bergen ingetrokken om via theeplantages van dorp naar dorp te lopen. Hier leven de Dao-stammen die nog redelijk 'naturel' zijn. Er zijn hier nog niet veel toeristen geweest.

Inmiddels zijn we terug in JingHong en wordt er overal om ons heen al vuurwerk afgestoken. Vanavond wordt het grote siervuurwerk massaal ontstoken. Morgen reizen we met de bus door naar Laos vanwaar ik weer verslag zal doen. Een Chinees 'Happy NewYear'!

Laos

De viering van het Chinese Oud en Nieuw in JingHong hebben we overleefd. Het vuurwerk was niet zo spectaculair als je van de Chinezen zou verwachten, maar het geknal ging wel tot diep in de nacht door en begon 's ochtends vroeg al weer. Het kostte daarom geen moeite op tijd wakker te zijn.

Met een luxe bus rijden we 's ochtends vroeg de 200 km over een mooie bergweg langs de Mekong naar de grens van Laos. Na een laatste overheerlijke warme lunch kan de chauffeur de verleiding niet weerstaan om illegaal over de nog niet geopende nieuwe snelweg de laatste 40 km naar de grens van Laos af te leggen. Geheel tegen de verwachting in stuiten we op een viaduct in aanbouw. Het lijkt erop dat deze 'snelle' route juist langer gaat duren omdat we weer terug moeten rijden, maar met maar een paar centimeter speling past de bus er toch onderdoor.

Bij de grens wisselen we de Chineze yuan's in voor de Laotiaanse Kip. Ik was er al voor gewaarschuwd dat de geldwisseldames ons zouden proberen op te lichten. Ik gebruik mijn eigen rekenmachine om misverstanden te voorkomen en alle Kippen werden nauwkeurig nageteld. 1 euro is 13.100 Kip.

Dan naar het douanekantoor om China te verlaten en met onze bagage over te stappen in een wel heel krappe Laotiaanse bus. Nadat iedereen het visum voor Laos, het derde land tijdens

deze reis, in zijn paspoort heeft staan rijden we in ruim een uur naar **Luang Nam Tha**. Dit dorp ligt in het noorden van Laos. Het contrast met China is groot. Overal langs de gatenkaasweg staan eenvoudige huisjes van hout met een rieten dak. Wel zien we soms zelfs een satelliet-schotel in zo'n dorp staan.

Luang Nam Tha is een klein stadje midden tussen de rijstvelden. We bezoeken nog dezelfde middag wat dorpjes van minderheidsstammen in de omgeving. Deze mensen leven nog onder, voor ons, zeer primitieve omstandigheden. Nu is het droog, maar ik moet er niet aan denken als je hier in het regenseizoen komt. Ook bezoeken we een dorp waar het Laolao gestookt wordt. Dit is de sterke drank die o.a. bij feesten en partijen wordt gebruikt om in de stemming te komen. Het slapen bevalt de meeste hier beter dan in China waar de matrassen soms even hard waren als een houten plank. Als je geluk hebt heeft een matras een harde en een minder harde kant en dan is het een kwestie van even omdraaien voor een betere nachtrust.

De volgende dag staat de rit naar **Luang Prabang** op het programma. 300 km over een slingerende bergweg vol gaten en gezeten op voor ons Europeanen smalle stoeltjes met veel te weinig beenruimte. Om de benen te strekken bezoeken we onderweg wat dorpen. Ook deze zijn zeer eenvoudig en sober. De enige goede voorziening die ze hebben is een grote betonnen watertank op het hoogste punt van het dorp. Deze zijn gebouwd met financiële hulp van Australië. Daar we onderweg geen eetgelegenheden tegenkomen hebben we een picknick-lunch meegebracht die we bij een waterval opeten. Helaas zoemt het daar van de wespen zodat de lunchpauze maar van korte duur is.

Drie Dordtenaren uit de groep hebben nog niet veel gereisd en vinden het maar primitief. Alweer mensen die de reisinformatie niet goed doorgelezen hebben voordat ze boeken. Later zou blijken dat een van hen op de lagere school een klasgenoot van me was. Zelfs na meer dan 35 jaar konden we ons nog veel namen van klasgenoten herinneren.

Na een rit die van 7 's ochtends tot 17.30 duurde arriveren we in de voormalige hoofdstad Luang Prabang. Nu een leuk stadje met veel oud Frans koloniale huizen. Voor mij is het 9 jaar geleden dat ik hier was en ik ben verbaasd over hoe toeristisch het geworden is. De oorzaak hiervan ligt in het feit dat er sinds 2006 rechtstreekse vluchten vanuit Bangkok, Singapore en Cambodja uitgevoerd worden.

We verblijven in een splinternieuw lodge aan de Mekong. Omdat we elkaar wel erg op de lip hadden gezeten de laatste dagen gaan we nu eens niet met de hele groep samen uit eten. Deze 'sociale pauze' bevat iedereen uitstekend zodat het de volgende ochtend als vanouds gezellig is aan de ontbijt tafel. In de ochtend gaat iedereen voor zichzelf op pad want 's middags staat er een boottocht naar de Pak Ou-grotten op 2 uur varen over de Mekong op het programma. Alleen Tineke, de oudste vrouw uit de groep, heeft geen zin. Waarom ze van dit besluit geen spijt had hoorden wij later. Onderweg naar de grotten bezoeken we een dorp waar ze mooie doeken weven en geschept papier maken. Een van ons vindt het zo mooi dat hij meteen een hele voorraad koopt om boeken en fotolijsten te gaan beplakken!?

Als wij tegen zonsondergang terugkomen vertelt Tineke helemaal opgewonden dat ze een stel BN-ers heeft ontmoet. Niemand minder dan Pieter van Vollenhoven, zijn zoon Maurits met vrouw Marilene (dit wist ik ook niet) en Pieters's maatje Louis van Dijk. Ze gaven in het Nationale Museum een concert van een half uur. Omdat er ook een vriend van Tineke met het hoge bezoek meereist werd zij uitgenodigd op de receptie na afloop. Ze vertelde dat de hoge gasten

zo 'gewoon' waren en zich voorstelden met hun voornaam. Nou, voor de koningsgezinde fans is dit voorval waarschijnlijk om te smullen!?

De volgende ochtend vroeg sluip ik juist mijn kamer uit om iedereen te wekken als ik een ietwat paniekerige vrouw uit de groep op de gang tegen het lijf loop. Haar man heeft ineens ernstige rugklachten die met veel pijn gepaard gaan. Hij kan nauwelijks zijn bed uitkomen. Ik stel meteen voor om een vlucht te regelen i.p.v. weer een hele dag in een te kleine hotsende bus te moeten zitten. Helaas blijken alle vluchten voor de komende dagen al vol te zitten. Dan maar een luxe taxi bestelt die het stel comfortabel en veel sneller dan onze bus aflevert bij ons hotel in de hoofdstad **Vientiane**.

Wij moeten de 390 km, nu met iets meer ruimte in de bus, met duizenden bochten en een tweetal hoge passen van 1400 meter elk, gelaten 'ondergaan'. De weg is nu wel veel beter dan op het vorige traject. Met wat toeristische stops onderweg arriveren wij tegen 18 uur bij onze luxe hotel aan de boulevard langs de Mekong die in deze tijd van het jaar bijna drooggevalen is. Van de machtige 500 meter brede rivier bij Vientiane is niet meer over dan een armzalig stroompje van amper 50 meter breed.

Vientiane is een aangename stad met nog veel Franse invloeden. Er wordt bijvoorbeeld nog 'Jeu de Boules' gespeeld en je kunt overal een Frans stokbrood kopen. Voor mij is het de eerste echte rustdag en die heb ik dan ook zo besteed. Hangend op de kussens van een terras aan de droge Mekong-bedding. Morgen vliegen we naar Phnom Penh, de hoofdstad van Cambodja.

Cambodja

Na een vlucht van 1½ uur landen we bijna in **Phnom Penh** als we ineens een doorstart moeten maken. De motoren gieren om weer hoogte te winnen en we maken een extra rondje over de hoofdstad. De wind is plotseling gedraaid waardoor we het vliegveld van de andere kant moeten aanvliegen. Uiteindelijk landen we veilig. Een bezoek aan Cambodja is voor mij enigszins spannend want ik ben hier voor Summum Reizen al vaak geweest en ik ben benieuwd hoe het er na 5 jaar afwezigheid uit ziet.

We rijden vanaf het vliegveld direct met de bus naar de Killing Fields die net buiten de stad liggen. Hier werden tijdens de Khmer Rouge-periode ongeveer 17000 onschuldige burgers omgebracht nadat ze in de martelgevangenis van Pol Pot als dieren behandeld waren. Bepaald geen vrolijk bezoek, maar het hoort bij de geschiedenis van het land. Er staat een monument met daarin honderden schedels van de slachtoffers.

Hierna gaan we naar ons hotel om in te checken waarna iedereen de middag vrij kan besteden. Het toeval wil dat we met deze Djoser-reis maar een straat van het Summum-hotel afzitten in een gezellige volksbuurt vlak bij de boulevard. Er blijkt niet zo heel veel veranderd of het moet het verkeer zijn dat drukker is geworden en helaas de horden toeristen. Veel groepen Aziaten en dan nog de toeristen die vanuit Bangkok 'even' over komen om de hoofdstad en het beroemde tempelcomplex Angkor Wat te bezoeken. Wat kenmerkend is voor een land dat zich toeristisch en commercieel aan het ontwikkelen is zijn de ATM's (pinautomaten) die hun intrede doen.

De boulevard wordt om sommige plekken opgeknapt voor een beter aanzien en daarom staan er nu tijdelijk wat ontsierende schermen om de werkzaamheden aan het oog te onttrekken. Nog steeds zijn er veel bedelende mensen. Veel landmijnslachtoffers zonder onderbenen of handen. Het meest schrijnende geval vond ik een blinde vader die fluitspelend langsliep met op zijn arm zijn baby. Hijzelf liep aangeliend aan zijn dochtertje van amper drie die de weg moest aangeven. Toen ze op een gegeven moment een drukke straat wilde oversteken stond een Cambodjaanse jongen op om ze naar de overkant te helpen.

De volgende ochtends moeten we vroeg op. De wekker gaat om 5 uur en om 5.30 zitten de meeste aan het ontbijt. De beloofde bus komt echter niet opdagen. Na tien minuten gewacht te hebben besluit ik dat we dan maar lopend naar de aanlegsteiger van de boot gaan. Hier zijn we net getuige van een mooie zonsopkomst boven de Tonle Sap-rivier. De boot naar **Siem Reap**, waar het wereldberoemde Khmer-tempelcomplex ligt, vertrekt om 7 uur precies. We zijn een van de eerste dus we kunnen de beste plaatsen voorin de mega-speedboot bezetten. Een groep Italianen beweren gereserveerde plaatsen te hebben precies waar wij zitten, maar wij blijven waar we zitten. We trappen niet in hun truc om de mooiste plaatsen te krijgen want wij weten dat je op deze boot geen stoelen kunt reserveren.

De eerste drie uur varen we over de rivier richting Tonle Sapmeer, een van de rijkste zoetwatervisgronden ter wereld. De backpackers en enkelen uit onze groep zijn op het dak gaan zitten zodra de zon goed warm wordt. Met een vaart van 46 km/uur zoeven we soepel over de vlakke rivier, dwars tussen de visserboten door.

Als we bij het meer aankomen komt juist het zusterschip vanuit tegenovergestelde richting aanvaren. Het dek zit vol met toeristen. Omdat het hier en daar ondiep is vaart de stuurman met een slakkengang verder. Of het nu aan zijn gebrek aan ervaring ligt of aan iets anders, na maar vijf minuten zitten we muurvast op een ondiepte. De stuurman probeert op volle kracht in zijn achteruit los te komen, maar zonder enig resultaat. Een langsvarende vissersboot wordt om hulp gevraagd. Met een dikke sleepkabel trekt hij onze boot langzaam los uit de modder. Gejuich stijgt op als we weer los drijven.

We varen verder over het immens grote meer. Ik zit net even binnen wat te eten als ik vanuit mijn ooghoek een rugzak naar beneden in het water zie vallen. Boven hoor ik paniekerig geschreeuw. De boot mindert snel vaart en begint te draaien. De tas drijft nog. Aan zijn enkels hangend vist een van de bootsjongens de tas uit het water. Hij blijkt vol met boeken te zitten. De eigenaar staat het huilen nader dan het lachen. Hij begint meteen met het drogen, maar bladzij voor bladzij zal dat nog wel een tijdje duren.

Na zes uur varen zien we aan de horizon de heuvel opdoemen waarnaast we aan zullen leggen. Na een half uur vreselijk ongeorganiseerd de bagage uitladen zitten we in de bus die ons naar ons hotel in Siem Reap brengt. Deze keer hebben we een leuke meevaller. Omdat vanochtend in Phnom Penh de bus niet op tijd was om ons naar de boot te brengen moesten we lopen, wel 10 minuten. Het ongemak stelde dus niets voor en de bagage werd met een minibus getransporteerd. Geen vuiltje aan de lucht vond iedereen. Daarom was onze verbazing groot toen onze nieuwe gids in Siem Reap wegens het 'ongemak' van de agent een lunch mocht aanbieden. Twee mensen hadden daar geen zin in en die hebben we bij ons hotel af-

gezet. Ze moeten er wel heel veel spijt van hebben gehad daar we naar een 4-sterrenrestaurant togen waar we een heerlijk saladebuffet en echt Khmer-eten geserveerd kregen. Iedereen zat te smullen in het Angkor Wat-design restaurant. 'Ieder nadeel heft ze voordeel!' was weer eens van toepassing.

Ook dit Djoser-hotel staat vlak naast het Summum-hotel, dus wederom bekend terrein. Na wat rondgelopen te hebben zie ik dat hier toch wel veel veranderd is sinds vijf jaar geleden. Nieuwe hotels, een enorm bankgebouw dat helemaal uit de toon valt en ik tel zo een stuk of vijf pinautomaten. Verder rijden er veel meer motortrailers rond om de toeristen te vervoeren. Vroegere vieze, stinkende en donkere bedieningsstraatjes hebben een enorme metamorfose ondergaan. Nu zijn het gezellige sfeervolle restaurantsteegjes geworden en een is zelfs veranderd in een luxe passage.

Ook rijden er veel meer jongens met een motortrailer rond om alle toeristen te kunnen vervoeren. Ze zijn een stuk directer in het benaderen van de toeristen geworden. Als je één blok gelopen hebt is er al tien keer gevraagd of je vervoer nodig hebt. In 2007 waren er hier niet minder dan 2 miljoen bezoekers.

Ik heb iedereen aangeraden de eerste dag zelfstandig het tempelcomplex te bezoeken met een motorboy. Zo heb ik zelf ook de handen vrij om op stap te gaan. Bij elke tempel lopen grote groepen Aziaten, en altijd lopen ze elkaar te fotograferen wat meestal eindeloos duurt. Hoogst irritant dus. De volgende dag gaan we met de diehards met een bus naar de ver weggelegen tempels. Op weg naar de eerste stuiten we op een brug die nog maar een paar dagen daarvoor is ingestort. Er reed een zandwagen met 20 ton zand over, terwijl maar 8 ton was toegestaan. Nu ligt er een noodvoetgangersbrug waar we overheen moesten. Een enkele personenwagen liet zich door het water niet tegenhouden en gaat er tot en met zijn banden doorheen.

Enfin, na ruim twee dagen vertrekt de groep via Singapore naar Amsterdam en ik terug naar naar Phnom Penh om drie dagen bij te komen. Daar ontmoet ik bij toeval Summum-collega Bert. We spreken af 's avonds samen uit eten te gaan en bij te praten. Op 16 maart ben ik terug in Nederland.